

27.8.2013

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö YM009:00/2012, 28.6.2013

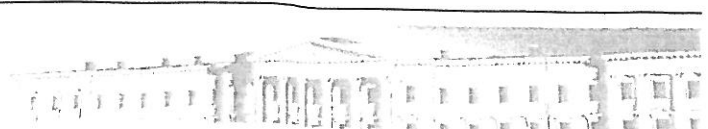
Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta rakentamisen materiaalitehokkuuden toimenpideohjelmaa valmisteleavan työryhmän loppuraportiksi

Ympäristöministeriö pyytää valtiovarainministeriön lausuntoa luonnoksesta rakentamisen materiaalitehokkuuden toimenpideohjelmaa valmisteleavan työryhmän loppuraportiksi. Lausunnossa pyydetään ottamaan kantaa myös ehdotettuihin toimenpiteisiin. Lähtökohtana on laatia rakentamisen materiaalitehokkuusohjelman ja kansallisen materiaalitehokkuusohjelman pohjalta yhteinen valtioneuvoston periaatepäätös. Ohjelmaluonnoksen painopisteinä ovat olleet toimenpiteet, jotka kohdistuvat ensisijaisesti rakennusmateriaalien tehokkaaseen hyödyntämiseen, jätteen synnyn vähentämiseen sekä kierrätyksen edistämiseen.

Toimenpideohjelmaluonnos sisältää seitsemän toimenpidettä rakentamisen materiaalitehokkuuden parantamiseksi. Ehdotukset koskevat

- uudisrakentamisen elinkaarijoustavuutta ja materiaalitehokkuutta,
- suunnitelmallista kiinteistönpitoa, säästävää korjaamista ja rakennusjätteen kierrätystä korjaustyömaalla,
- materiaalitehokkuusosaamisen parantamista,
- rakennushankkeiden jätehuollon ohjausta, raportointia ja tilastointia,
- rakennusjätteiden vastaanotto- ja hyödyntämispalvelujen alueellista saatavuutta,
- rakennusmateriaalien, erityisesti puun, uudelleen- ja uusiokäyttöä sekä
- rakennusmateriaalien ja -jätteiden lajittelun ja kierrätyksen teknologiaa.

Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Rakentamisen materiaalitehokkuuden edistäminen on myönteistä myös kansantalouden näkökulmasta, ja ohjelmaluonnoksen tavoitteet ovat oikean suuntaisia. Raporttiluonnos on tiivis, selkeä ja informatiivinen. Joiltain osin tekstiä olisi tarpeen täsmentää. Esim. sivun 2 toisessa kappaleessa todetaan rakentamisen (2,2 milj. t) tuottavan ”vain hieman vähemmän” jätettä kuin palvelut ja kotitaloudet (3,2 milj. t); kuitenkin miljoonan tonnin ero jätemäärissä on merkittävä. Suomen rakennusjättemääriä koskevat tilastoluvut olisi tarpeen esittää selkeämmin: raportin sivulla 4 todetaan, että ”yli 95 % syntyvästä rakennusjätteestä oli maa-aineksia” ja sivulla 5: ”Suomessa syntyvästä rakennusjättemäärästä suurimman jätelajin muodostavat puupohjaiset jätteet, 41 %, sen jälkeen mineraali- ja kivijätteet, 33 %”.

Valtiovarainministeriö pitää hyvänä, että rakentamisen materiaalitehokkuuden ja materiaalitehokkuuden ohjelmat yhdistetään yhteiseksi valtioneuvoston periaatepäätökseksi.

Valtiovarainministeriö korostaa toimivien markkinoiden merkitystä rakennusjätteen ja purkutuotteiden hyödyntämisessä. Tiukentunut jätelainsäädäntö ja nousevat jätemaksut lisäävät käytettyjen rakennusosien ja kierrätysmateriaalin kysyntää.

Rakentamisen materiaalitehokkuuden edistämishjelmassa kiinnitetään huomiota puujätteiden suureen määrään ja heikkoon hyödyntämiseen Suomessa. Valtiovarainministeriö toteaa, että puun uudelleen- ja uusiokäytössä on useita turvallisuuteen ja terveyteen liittyviä laatuksitekijöitä. Puu on uusiutuva luonnonvara, joka ei ole Suomessa niukka resurssi. Tästä syystä puun materiaalikierto sekä tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas käyttö poikkeavat esimerkiksi metalleista. Suomen kaltaisessa pitkien etäisyyksien harvaan asutussa maassa voikin olla taloudellisesti järkevämpää joillain alueilla polttaa puujätettä, kuin luoda sille luoda sille riittävän tiheä vastaanottoverkosto ja laadunvarmistus ym. valvonta.

Raportin sidosryhmäkyselyn mukaan suurin este rakentamisen materiaalitehokkuudelle on lajitteluun ja kierrättämiseen liittyvä vähäinen taloudellinen hyöty. Raportissa ja sen ehdottamissa toimenpiteissä sen sijaan korostuvat informaatio-ohjaus ja tietopohjan lisääminen. Pysyviä vaikutuksia saataisiin varmemmin aikaan pohtimalla tarkemmin sitä, miten rakennusjätteiden hyödyntämisestä saataisiin taloudellisesti kannattavaa toimintaa. Tällöin jätteiden lajittelu, kierrätys, materiaalien säästäminen purkamisen yhteydessä, jätteiden kysyntä/tarjonta olisivat yrityksille ja kotitalouksille kannattavaa toimintaa. Niukkoja taloudellisia resursseja tulisikin ensisijaisesti kohdentaa tutkimukseen sekä rakennusalan koulutukseen.

Toimenpiteissä ehdotetaan useita tietojärjestelmähankkeita, joissa luotaisiin sähköisiä tietokantoja. Valtiovarainministeriö pitää sähköisten järjestelmien luomiseen liittyviä tavoitteita hyvinä ja ymmärrettävinä. Valtiovarainministeriö katsoo kuitenkin, että sähköisten järjestelmien kehittämisessä ensisijaisen tärkeää on tarjota kansalaisille riittävästi tietoa esimerkiksi jätteiden kierrätyksestä ja vastaanottopisteiden sijainnista. Vasta toissijaisesti kehitte-

tään seuranta- ja tilastointijärjestelmiä. Erialaisten seurantajärjestelmien kehittämisen on tärkeää miettiä tarkasti, millaisen tiedon loppukäytölle on hyötyä kunnan tai valtion näkökulmasta. Raportissa ehdotetut tietojärjestelmähankkeet vaikuttavat valtiovarainministeriön käsityksen mukaan sellaisilta, jotka pystyttäisiin toteuttamaan olemassa olevien järjestelmien ja palvelujen puitteissa tai niitä kehittämällä, jolloin keinoista saataisiin mahdollisimman kustannustehokkaita.

Raportissa ehdotetaan verkkopohjaista raportointijärjestelmää luvanvaraisten rakennus-, korjaus- ja purkuhankkeiden jätemäärien arviointiin ja seurantaan. Valtiovarainministeriö katsoo, että on tarpeen selvittää, voitaisiinko järjestelmä ottaa käyttöön osana olemassa olevaa SADe-ohjelmaa ja ilman lisäkustannuksia. Olennaista on järjestelmän käyttäjävälisyyden lisäksi se, ettei se aiheuta ylimääräistä työtä kunnan viranomaiselle tai rakennushankkeeseen ryhtyvälle, ja että saatua tietoa pystytään hyödyntämään riittävällä tavalla.

Lisäksi ehdotetaan uutta kattavaa rakennusjätteen seuranta- ja tilastointijärjestelmää. Järjestelmän tavoitteet ja toteuttamistapa vaikuttavat tarvitsevan vielä lisäselvityksiä. On tarpeen selvittää, mihin seuranta- ja tilastointitietoa hyödynnettäisiin; olisiko tätä kautta saatavalla lisätiedolla hyödyntämispotentiaalia esimerkiksi kuntien jätehuollossa. Myös olemassa olevien järjestelmien hyödyntäminen on tarpeen ensisijaisesti tutkia.

Ohjelmassa ehdotetaan edelleen, että luodaan sähköinen tietokanta erikäisten rakennusten materiaalien ominaisuuksista. Valtiovarainministeriö ymmärtää ehdotusten tavoitteet, joilla lisättäisiin tietopohjaa rakennusjätteistä. Niukkojen taloudellisten resurssien takia on kuitenkin priorisoitava esimerkiksi se, miten tilastointiresursseja allokoidaan. Tällä hetkellä esimerkiksi rakennusten korjaamisesta ei ole toistaiseksi saatavissa juurikaan tilastoja.

Raportissa ehdotetaan lisäksi sähköisen järjestelmän kehittämistä rakennusjätteen paikallisista vastaanottopisteistä. Ainakin suurimmilla kunnilla ja seuduilla on jo käytössään sähköinen järjestelmä jätteen vastaanottopisteistä. Valtiovarainministeriö katsoo, ettei kyseinen, mahdollisesti uusi, järjestelmä ole velvoite kunnille, vaan kunnat ratkaisevat asian oman seutunsa ominaispiirteiden perusteella. Valtiovarainministeriö pitää ilmeisen tärkeänä, että asukkailla on tieto jätteiden vastaanottopisteiden sijainnista. Kunnat voivat kuitenkin toteuttaa tämän jo esimerkiksi kuntien omien kotisivujen kautta. Palvelua olisi järkevää kehittää kuntien välisen yhteistyön kautta.

Raportin sivun 15 viimeisessä toimenpide-ehdotuksessa esitetään, että varmistetaan ”rahoituskanavat materiaalitehokkuutta ja kierrätystä edistävien innovaatioiden kehittämiseen”. Siltä osin kuin kyse on julkisen hallinnon tukemasta tutkimuksesta, valtiovarainministeriö katsoo, että resurssien ohjauksessa tulee pyrkiä löytämään synergiaetuja eri sektoreiden välisen yhteistyön kautta olemassa olevien resurssien puitteissa.

Raporttiluonnos ei sisällä arvioita toimenpide-ehdotusten vaikutuksista elinkeinoelämään, julkiseen talouteen tai kotitalouksille. Nämä vaikutukset tulee tarkasti arvioida. Ohjelmaa luotaessa on tavoitteena ollut parantaa tietopohjaa ja helpottaa rakennusjätteiden kierrätystä. On tärkeää varmistaa, ettei ohjelma sisällä sellaisia uusia velvoitteita, jotka aiheuttaisivat lisätaakkaa elinkeinoelämälle, kunnille ja kotitalouksille. Hyväksyttäessä ohjelma valtioneuvoston periaatepäätöksenä tulee siinä todeta, että toimet toteutetaan valtion talousarvion ja voimassaolevan valtiontalouden kehyspäätöksen puitteissa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Hannu Mäkinen

Tiedoksi

BO/Liinamaa, Eckstein, Taro; KO/Sontag, Honkatukia;
KAO/Välikangas